

How to improve Slovak air quality?

Possibilities to initiate legal action in Slovakia

Eva Kováčeková, apríl 2017

Stratégia pre redukciu PM10

„Slovenská republika neplní požiadavky Smernice EP a Rady 2008/50/ES o kvalite ovzdušia a o čistejšom ovzduší v Európe. Slovensko, tak ako aj niekoľko iných európskych krajín, je v procese infringementu a hrozia nám sankcie zo strany Európskej komisie.“

(Uznesenie vlády SR č. 77 zo dňa 11.02.2013)

Spravodlivosť musí byť nielen vykonávaná, ale sa musí aj javiť, že je vykonávaná.

(Justice must not only be done, it must be seen to be done.)

Kvalita ovzdušia - cieľ

§ 5 zákona č. 137/2010 Z.z. o ovzduší

Cieľom v kvalite ovzdušia je udržať kvalitu ovzdušia v miestach, kde je dobrá kvalita ovzdušia, a v ostatných prípadoch zlepšiť kvalitu ovzdušia.

Dobrou kvalitou ovzdušia je úroveň znečistenia ovzdušia nižšia ako limitná hodnota a cieľová hodnota.

Informačná povinnosť

- § 6 zákona o ovzduší:
 - (1) *Ministerstvo... každoročne zverejňuje informácie o kvalite ovzdušia a o podiele jednotlivých zdrojov znečisťovania ovzdušia na jeho znečisťovaní.*
 - (2) *OÚ v sídle kraja každoročne zverejňuje informácie o kvalite ovzdušia a o podiele jednotlivých zdrojov znečisťovania ovzdušia na jeho znečisťovaní za svoj územný obvod.*

Informačná povinnosť

- § 6 zákona o ovzduší:

(3) Poverená organizácia každoročne sprístupňuje na svojom webovom sídle správy o hodnotení kvality ovzdušia v SR.

(5) Poverená organizácia aktualizuje informácie o úrovni znečistenia ovzdušia, ak ide o

a) SO₂, Nox, častice PM₁₀, ozón a CO minimálne raz za deň, ...

(6) Informácie o kvalite ovzdušia ... musia byť jasné, zrozumiteľné a verejne prístupné.

Informačná povinnosť - stav

- MŽP SR plní odkazom na web SHMÚ
- SHMÚ: Správy o hodnotení kvality ovzdušia a Hodnotenie kvality ovzdušia
 - za rok 2015
 - 1,5-ročné oneskorenie
 - Verejne dostupné informácie sú neaktuálne, a preto nedostatočné

Informačná povinnosť - stav

- OÚ v sídle kraja:
 - Prostredníctvom MV SR
 - Nie všetky kraje sú dostupné
 - Neaktuálne info (napr. BB kraj – správa o kvalite ovzdušia a stave jeho znečisťovania za rok 2014 aj 2015 bola zverejnená v 12/2016, TN kraj – správa za rok 2015 zverejnená v 03/2017)
- SHMÚ: denné priemerné hodnoty PM10
 - Nedostupné údaje
 - Dostupné len počas krátkej periódy
 - Nízky počet platných nameraných údajov

Program na zlepšenie kvality ovzdušia

§ 11

- (1) *Program a integrovaný program určujú opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia v oblastiach riadenia kvality ovzdušia na účely dosiahnutia dobrej kvality ovzdušia v danom čase.*
- (2) *... program alebo integrovaný program určí merateľné, kontrolovateľné a časovo viazané opatrenia na to, aby sa obdobie, v ktorom sú uvedené hodnoty prekračované, čo najviac skrátilo. ...*

Program a integrovaný program

- § 11 ods. 5: obsah programu
(vrátane: analýzy situácie, opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia)
- § 11 ods. 6 – 8: účasť verejnosti na príprave programu

Oblasť riadenia kvality ovzdušia

§ 9 ods. 1, 2:

- Vyžaduje osobitnú ochranu ovzdušia
- Takou oblasťou je aglomerácia alebo vymedzená časť zóny, kde je prekročená limitná hodnota znečisťujúcej látky (zvýšená o medzu tolerancie) alebo cieľová hodnota pre ozón, častice PM_{2,5}, arzén, kadmium, nikel alebo benzo(a)pyrén

Programy a integrované programy - stav

- 2016: Integrovaný program na zlepšenie kvality ovzdušia pre znečisťujúce látky PM10, NO2, benzopyrén a ozón v oblasti riadenia kvality ovzdušia – územie hl.m. SR Bratislavy
- 2014: Integrovaný program ... pre územie mesta Nitry
- 2013: Ostatné programy !!

Programy a integrované programy - stav

- Neaktuálne ciele: dlhodobé opatrenia stanovené na roky 2013-2014-2015, len výnimočne dlhšie
- Vychádzajú z neaktuálnych dát: priemerné ročné koncentrácie znečisťujúcich látok za roky 2009-2010-2011, v niektorých prípadoch (SE) 2005-2008, celkove vychádzajú z dát z obdobia 90-tych rokov až do roku 2011

Programy a integrované programy - stav

- Formalistické, všeobecné a vágne: celé state všeobecných fráz a textov, ktoré sú identické pre väčšinu programov (napr. techniky využité pri hodnotení, **pôvod znečistenia** plus relevantné zdroje emisií, ale aj **analýza** situácie)
- Nevynútiteľné opatrenia: nekonkrétne, neadresné, nešpecifikované, bez relevantného časového harmonogramu – bližšie konkretizované len opatrenia, ktoré sa už uskutočnili

Programy a integrované programy - stav

- Neobsahuje záväznú časť (vymožiteľnú)
- Nie je povinným podkladom pre územnoplánovaciú činnosť, nanajvýš patrí k tzv. *ostatným podkladom* – 7a ods. 1 stavebného zákona

Programy neprispievajú k plneniu cieľov stanovených v § 5 zákona o ovzduší.

Rozhodovanie súdov

*“Tento plán musí stanoviť **vhodné opatrenia na to, aby sa obdobie, keď sú hodnoty prekročené, čo najviac skrátilo**, a môže dodatočne zahrnúť osobitné opatrenia zamerané na ochranu citlivých skupín obyvateľstva vrátane detí. ... Pokiaľ ide o obsah tohto plánu, z článku 23 ods. 1 druhého pododseku Smernice 2008/50/ES vyplýva, že ak členské štáty disponujú určitou mierou voľnej úvahy na určenie opatrení, ktoré je potrebné prijať, musia umožniť, aby sa*

Rozhodovanie súdov

*... v každom prípade **obdobie**, keď sú limitné hodnoty prekročené, čo najviac skrátilo.*

(rozhodnutie SD EÚ zo dňa 19.11.2014 vo veci C-404/13 ClientEarth proti The Secretary of State for the Environment, Food and Rural Affairs)

Rozhodovanie súdov

*“Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora sa jednotlivci môžu dovolávať proti orgánom verejnej moci **bezpodmienečných a dostatočne presných ustanovení smernice**. Vnútroštátnym orgánom a súdom prináleží v rozsahu, v akom je to možné, vykladať ustanovenia vnútroštátneho práva v zmysle, ktorý je v súlade s cieľmi tejto smernice. V prípade, že takýto výklad nie je možný, prináleží im odchýliť sa od pravidiel vnútroštátneho práva, ktoré nie sú v súlade s uvedenou smernicou.” (C-237/07 Dieter Janacek)*

Názor EK

Článok 23(1) Smernice o ovzduší neumožňuje členským štátom takú širokú mieru voľnej úvahy, ale od členských štátov vyžaduje, aby konali spôsobom, ktorý zabezpečí čo najrýchlejšie ukončenie porušovania článku 13 na základe efektívnych, primeraných a vedecky uskutočniteľných opatrení zameraných na riešenie špecifických problémov emisií v relevantnej zóne.

(Stanovisko EK vo veci C-404/13 ClientEarth zo dňa 05.12.2013)

Procesné predpoklady

Súdny správny poriadok č. 162/2015 Z.z.:

§ 6 ods. 1: Správne súdy v správnom súdnictve preskúmavajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

Procesné predpoklady

Súdny správny poriadok č. 162/2015 Z.z.:

§ 3 ods. 1 písm. c): Opatrením orgánu verejnej správy sa rozumie správny akt vydaný orgánom verejnej správy v administratívnom konaní, ktorým sú alebo môžu byť práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti fyzickej osoby a právnickej osoby priamo dotknuté.

Procesné predpoklady

Súdny správny poriadok č. 162/2015 Z.z.:

§ 42 ods. 1: Ak má zainteresovaná verejnosť alebo dotknutá verejnosť právo podľa osobitného predpisu na účasť v administratívnom konaní vo veciach životného prostredia, je oprávnená podať žalobu podľa § 6 ods. 2 písm. a), podať žalobu proti nečinnosti podľa § 6 ods. 2 písm. e).

Ďakujem za pozornosť.